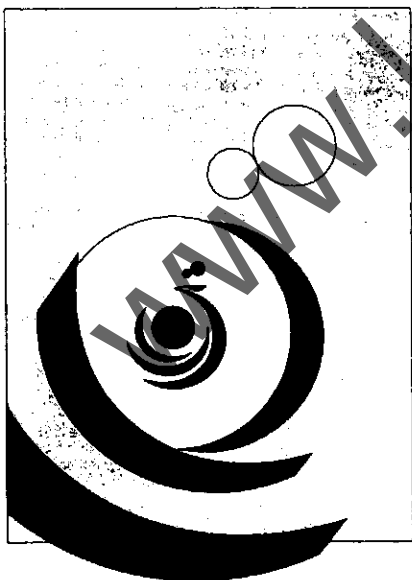

به کوشش فاضل ترکمن

با مقدمه دکتر علی اصغر حلبی

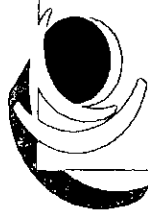
سرشناسه : معیری، محمد حسن، ۱۲۸۸ - ۱۳۲۷،
 عنوان و نام پدیدآور : طنزهای رهی معیری/ به کوشش فاضل ترکمن ؛ با
 مقدمه علی اصغر خلیلی.
 مشخصات نشر : تهران: هزاره ققنوس، ۱۳۸۹.
 مشخصات ظاهری : ۶۴ ص. : مصور.
 شابک : ۱۷۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۵۷-۲۵-۸
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : شعر فارسی -- قرن ۱۴
 موضوع : شعر طنزآمیز -- قرن ۱۴
 شناسه افزوده : ترکمن، فاضل، ۱۳۴۷ -، گردآورنده
 شناسه افزوده : خلیلی، علی اصغر، ۱۳۲۳ -، مقدمه نویسنده
 رده بندی کنگره : ۱۲۸۹ ط۹ / PIRAT۱۷
 رده بندی دیویی : ۱/۶۲ فا ۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۱۰۵۷۹۸

انتشارات هزاره ققنوس

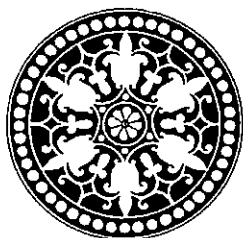
لبخند های mp۳
 به کوشش : فاضل ترکمن
 ناشر: انتشارات هزاره ی ققنوس
 نوبت چاپ: اول
 سال چاپ: ۱۳۹۰
 شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۷,۰۰۰ ریال
 طرح جلد: نازنین جمشیدی
 لیتوگرافی: کوثر
 چاپ و صحافی: کوثر
 شابک: ۹۸۷ - ۶۰۰ - ۵۶۵۷ - ۲۵ - ۸

تلفن: ۰۹۱۲۵۱۱-۷۲۸ ۰۲۱-۵۵۶۳۴۸۰۷
 آدرس: تهران صندوق پستی ۱۵۷۱۵-۱۳۸
 www.nashrehzare.ir

۷	یادداشت
۱۰	مثلاً مقدمه
۱۳	دربارهٔ رهی
	موضوعات اشعار طنز رهی معیری
۱۹	ایران و وطن
۲۳	آذربایجان و حزب دمکرات
۲۹	حزب توده
۳۳	انتخابات
۳۷	مجلس شورای ملی
۴۱	دولت
۴۷	زنان
۵۳	نیش و نوش
۵۷	نگاهی به زبان، قالب و نوع طنز اشعار رهی معیری

یادداشت:

معمولاً ادبیات هر کشوری را به دو نوع جد و هزل تقسیم می‌توان کرد. نوع جد زیاد مشکلی ندارد زیرا مقصود گوینده یا نویسنده صریح است. اگر تعریف یا تقبیح می‌کند، خواننده در فهم مقصود او دچار مشکل نمی‌شود، ولیکن زبان هزل پیچیده است و اقسام گوناگونی دارد همچون هجو و طعن و لعن و مسخره و طنز و جز آن‌ها. معمولاً رایج‌ترین و معتدل‌ترین این نوع، طنز است و استادان فن در تعریف آن گفته‌اند که لفظی تازی است و به معنی استهزا از کسی سخن گفتن است و در اصطلاح نوعی از آثار ادبی است که در برشمردن رشتی‌ها یا معایب کسی یا جامعه‌ای سخن می‌گوید ولی صراحت تعبیرات هجو را ندارد و بیش‌تر به‌طور غیرمستقیم و به تعریض، عیب‌های کسی یا گروهی یا اجتماعی را بازگو می‌کند و آن از قدیم‌ترین آثار شعر دری است یعنی از روزگار «رودکی» تا زمان حاضر وجود داشته و دارد و

بخشی از هجوسرایی است و در آثار بعضی از گویندگان بویژه آثار «عبید زاکانی» (شاعر قرن هشتم) مثلاً «موش و گربه» قابل مشاهده است. نمونه‌هایی از طنز را در دوره‌های بعد نیز داریم. مانند «چرند و پرند» «دهخدا» به نثر اما غالباً طنز و هجو به هم آمیخته شده‌اند و تفکیک آن دو از هم چندان کار آسانی نیست.

دوست با ذوق و طنزپرداز من، جناب فاضل ترکمن از این ناتوان خواسته‌اند که چند جمله دربارهٔ طنز و چند جمله دربارهٔ شاعر با ذوق لطیف طبع، «رهی معیری» بنویسم. دربارهٔ طنز آن چه لازم می‌نمود به وجه اختصار بیان شد (طالبان به کتب مربوطه رجوع فرمایند) و اما آن چه راجع به مرحوم رهی و طنز او لازم است، خود آقای ترکمن نوشته‌اند. من چند کلمه عرض می‌کنم تا ادای وظیفه کرده باشم.

رهی طبعی لطیف و روان دارد و اشعار او به ویژه غزل‌هایش سرشار از زیبایی و نازک‌خیالی اوست و بیش‌تر از همه سخن او دربارهٔ عشق است و خود او نیز عاشق‌پیشه بوده است، چنانکه می‌گوید: «چو دیدی عاشقی، یاد رهی کن!» و این نشان می‌دهد که خود او نیز از این نمد، کلاهی داشته است و آن را به صد زبان در اشعارش یاد کرده است و گویی در این راه پیرو خواجهٔ شیراز بوده است که می‌گوید:

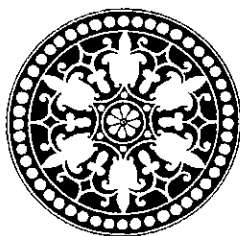
همیشه پیشه من عاشقی و رندی بود دگر بکوشم و مشغول کار خود باشم

و تا آن جا که من به یا دارم، آوازه خوانان نامدار شعرهای او را همراه با موسیقی لطیف ایرانی در برنامه ها اجرا می کردند و جهانی از ذوق و لطف و شیدایی پدید می آوردند.

مانند بسیاری از شاعران، او نیز در کنار غزل و چکامه و رباعی، اشعاری در طنز سروده است که آن نیز در نوع خود بدیع و دلاویز بوده است و دوست ارجمند ما، مقداری از آن ها را نقل کرده است و برخی از آن ها واقعاً لطیف و طنزآمیز است (مانند طنزی که برای تغییر نام امنیه به ژاندارمری سروده شده). خوانندگان این کتاب خود آن ها را خواهد خواند و به نکته ای که یاد شد، اقرار خواهند کرد. من نیز به نوبه خود، توفیقات این جوان با ذوق و طنزپرداز را از خدای بزرگ و لطیف خواهانم.

علی اصغر حلبی

تهران. ۱۳۸۸/۱۲/۲

مثلاً مقدمه:

الف) کسی می گفت: «اخموها به بهشت نمی روند» لابد راست می گفت چون اخموها خیلی غیرقابل تحمل هستند. اخموها زندگی را حتی اگر مثل عسل شیرین باشد به کام همه تلخ می کنند و همیشه کار خرابی به بار می آورند. من نیز از آن جایی که نمی خواستم شما به جهنم واصل شوید، تصمیم گرفتم مجموعه ای از طنزهای رهی معیری را به صورت mp۳ شده به خورد شما بدهم. چرا که به نظر می رسد در زمان حاضر نگارش یک کتاب تحقیقی هزار و هفتصد و هفتاد و هفت صفحه ای بلکه هم بیش تر!- بی توجهی به نبود وقت و حوصله مخاطب عام و حتی خاص باشد! یادتان باشد که وقتی می گوئیم طنز، شاخه های آن را هم در نظر می گیریم یعنی ممکن است در بین این آثار هزل، فکاهه و یا حتی هجو نیز وجود داشته باشد. اشعار طنز «رهی معیری»

آنقدر قابل توجه بوده است که تا به حال دو کتاب تحقیقی دربارهٔ آنها نوشته و جمع‌آوری شده است. کتاب اول با عنوان «طنزهای رهی معیری» و توسط «محمدباقر نجف‌زادهٔ بارفروش» و کتاب دوم که اتفاقاً باز هم عنوانش طنزهای رهی معیری است، توسط «دکتر رحیم چاوش‌اکبری» - یسنای تبریزی - گردآوری و شرح داده شده است. منبع اصلی من اما برای گزینش شعرهای طنز رهی کتاب دکتر چاوش‌اکبری بوده که صمیمانه از او ممنونم! بررسی طنزهای رهی معیری در ابتدا با عنوان «غزل‌سرای طنزپرداز» در سالنامهٔ «گل‌آقا»ی سال ۸۷ منتشر شد که بعدها به پیشنهاد «منوچهر احترامی» خدایامرز تصمیم گرفتم این جمع‌آوری و بررسی را ادامه و در قابل کتاب منتشر کنم. در نگارش این تحقیق از راهنمایی‌های «دکتر عالی‌ه یوسف‌فام» و «محمدرفیع ضیایی» بسیار سوءاستفاده کردم(!) که ضمن تشکر از آن‌ها، از خدای باری تعالی نیز درخواست مغفرت دارم! عکس‌العمل رهی در اشعار طنزش نسبت به وقایعی که از آن‌ها رنج می‌برده، عکس‌العملی تند است و گاه به هجو فرد خطاکار منجر می‌شود و شعر او را از رندی یک طنزپرداز دور می‌سازد که دلیلش همان روحیهٔ لطیف آقای شاعر است! اگرچه عده‌ای طنزهای رهی را دارای تاریخ مصرف می‌دانند و توجهی به آن نمی‌کنند اما به‌هرحال در جمع‌آوری یک مجموعه که جنبهٔ تاریخی نیز دارد، نقد آثار یک هنرمند مد نظر محقق نیست. تشکر ویژهٔ این مقدمه را با کلی نقل و نبات و چیزهای دیگر(!) باید نثار عزیز عالم و بزرگوار، «دکتر علی‌اصغر حلبی» کرد. چرا که در کمال فروتنی به بندهٔ حقیر افتخار دادند و یادداشتی درخور

برای معرفی این اثر نوشتند و اثبات کردند که به راستی یک درخت
هرچه پر بارتر باشد، افتاده‌تر است...

فاضل ترکمن

بهار ۸۹

www.ketab.ir